



AZ AGGTELEKI BARLANG EREDETE,

vagy:

A hűség és kitartás jutalma.

Ki nem hallá hírét híres Aggteleknek,
Ama ismeretlen sötét üregeknek
Tárházát, mellyekről annyi rege vagyon.
Egyet mi is mondunk, de szomorú nagyon.
Gömör és Kis Honth ez egyesült megyékben,
Putnokhoz északra szép makkos erdőkben

Van a nevezetes Baradla barlangja,
A világ legnagyobb csepegő barlangja.

Hajdan, ősidőkben nagy város állott itt,
Hol most kivehetni Aggtelek házait,
Hatalmas csarnokok csillogók aranyban,
S az itt lakó népség úszott gazdagságban,
A Baradla hegyén nagy palota állott,
Mellyet hét vármegye mindenünnen látott,
Oly magas volt diszes arany tetejével,
Vetekedvén a nap gyémántos fényével.
Bonne Ármány lakott a kincsek királya,
Kinek az arany volt egyedül bálványa,
És hogy azt szerezzon mindent elkövetett,
Semmi vétektől és büntől nem remegett.
Szerette a pompát s arany halmazától
Mégvolt terhelve a palota alyjától
Egész tetejeig s ő még többet kívánt,
S szaporította azt mindennap egyiránt,
Vérszopó szolgálit, melly nagy hadsereg volt,
S legalább vagy ötszáz ezer ember is volt,
Durva vezérekkel ellátva küldötte
Rabolni gyilkolni messze vidékekre.

Illy nagy hadjáratból midőn vissza tére,
Egykor Ármány maga kilenczszáz tevére
Rakta fel a rablott kincseket, s elhozá
Baradla hegyére, hol azt lerakatá,

Messze Ázsiából tért vala akkor meg,
S egy egész országot hódított vala meg.
S a király leányát is elhozta vala,
Kinél szebb leány az ég alatt nem vala,
Ez volt prédájának legnagyobb értéke,
A szép és gyönyörű királylány Estike,
Kinek szép szemei ragyogóbb volt napnál,
S az éj nem feketébb gyönyörű hajánál.

Ármány bevitte őt a disz palotába,
Az arany madarat arany kalikába,
Őt száz szép lányt rendelt volt szolgálatára,
S ezer szolga figyelt parancsolatára.
Elébe rakatá temérdek kincseit
Aranyát ezüstjét sok drága ékeit,
De a szép Estike ezeket utálta,
Ő csak szép hazáját s kedvesét sajnálta,
Ki messze Ázsia tenger partjainál
Egyedül és árván könyes szemekkel áll,
S esküszik, Ármányon megboszulja magát,
És kiszabadítja kedves szép aráját.

Csillám — ez volt neve Estike hívének —
Nem talált nyugalmat háborgó szívének,
S éjjel nappal mindig azon gondolkozott,
Mi nekie erős fejtörést okozott,
Hogyan ronthatná meg az ő ellenségét
S szabadithatná meg szenvedő kedvesét?

Midőn egykor éjjel a sűrű erdőben
 A megtellett holdnak ezüst szín fényében
 Mély gondolatokba merülten ott üle,
 Alatta hirtelen a föld megrendüle,
 S a mirtus bokorból gyönyörű orczával,
 És a szélben lengő selyem lágy hajával
 Szép nemtő merült fel: s piczinke kezével
 Lassudan érinté az ifjat: „ébredj fel.
 Csillám!” így szólt hozzá, megszántam szivedet,
 És kiszabadítom a te kedvesedet.
 Én vagyok a hűség és erény nemtője,
 És az ártatlanság hü védelmezője,
 De sok próbát kell még addig kiállanod,
 Mig szép kedvesedet újra megláthatod;
 Mert Ármány hatalmas, és hosszú kezével
 Az egész világot átfogta, s kincselével
 Kémjeivé s rabba tett már sok országot,
 És hogy ha megtudja mostani szándékod,
 Mit megtudand rögtön, elront hatalmával,
 És semmivő térszen hatalmas, karjával.
 Azért figyelj szómra, s vedd e vesszőt tőlem,
 S mit vele értesz egyedül kivülem,
 Mind kövé változik, Ármány azt jól tudja,
 Azért igyekvend, hogy tőled elrabolja,
 S elkövetend mindent hogy ő megronthasson,
 Kedvesedtől végkép hogy elszakaszthasson.

Tehát jól vigyázz, mert minden alakokat
 Tud Ármány ölteni, és semmi utakat
 Kiséretlenül nem hágy majd ellenedben,
 S én nem lehetendek mindég közeledben.
 Azonban e botot csak akkor használod,
 Midőn magadat vég veszélyben találod,
 Mert addig nincs annak sem varázs ereje,
 S ha rosra használnád egyszerre eltörne.
 De ha a becsület utján maradsz mindég
 Megsegitelek én, meg segít a jó ég.“

Ezzel a tünemény lassan eltávozott,
 Csillámnak kezében egy kis botot hagyott,
 Melly ébenfából volt sima és fekete,
 És bár vékony volt is de nehéz felette.

Csillám még az éjjel az utra készülé
 S mielőtt lovára hajnalban felüle,
 Minden kincsét vette az ifju magához
 És jó bizalommal fogott az utjához.

Csillám már husz hete, hogy hegyen völgyeken
 Siet célja felé a nagy tengereken,
 De nem tudja, merre hol rejlik kedvese
 Azt megmondani a nemtő felejtette,
 Azonban ő fütől, fától mindütt kérdi,
 S a ment mérföldeket nem is igen méri,
 De senki sem tudja hova lett Estike
 A leányoknak a legeslegszebbike.

Egyszer egy városba nagy fáradtan tér be.
 Ármány, ki már tudta hogy jövend, elébe
 Egyik ügyes kémét elküldé hirtelen,
 Hogy Csillám elébe akadályt vethessen.
 A kém vén asszonynak volt átöltözködve
 Hátán nagy batyu volt gyógy füvekből kötve,
 S a mint másnap Csillám útjára indula,
 Ez a rút vén banya előtte megállta,
 És így szóla hozzá: „szép ifju levente,
 Tudom hova készülsz, de oda ne menj te,
 Mert nagy veszedelem várakozik reád,
 De jó akaródnak fogadd a tanácsát,
 Mert ládd én szeretlek téged kedves fiam,
 Ne nézd azi hogy ilyen csunya rút arczám van,
 Javadat akarván mondok én neked jót
 Ha Estikét, azt a gyönyörű leányzót
 Megakarod látni, hogy fogj a munkához,
 És hogyan juthassál Ármánynak házához.
 Megörült most Csillám, hogy feltalálhatott
 Olyan emberi lényt, ki arról tudhatott
 Valamit hogy hol van kedves Estikéje,
 Azért hevesen vert szíve örömébe,
 Megajándékozta e hirt hozó banyát
 És örömmel kéré annak a tanácsát,
 Ez azt tanácsolá neki hát legelsőbb
 Hogy saját lakába mindjárt kövesse őt,

S ott ellátja őtet olyan vezetővel,
 Ki mindenesetre már a jövő éjjel
 Bekiséri őtet Ármánynak várába,
 Az aranyban uszó fényes Baradlába.

Kapott az alkalmon Csillám és követé
 A vén banyát, ki őt messze kivezeté
 A városból egy nagy mérhetlen erdőre,
 Annak sziklával töltött közepére,
 Itt nyitott előtte meg egy titkos ajtót
 Mellybe Csillám, midőn belépett a csapót
 Rábocsátá, és az ifju fogoly lett,
 Kívül pedig a kém borzasztón nevetett
 S egy kis hasadékon neki bekiáltá,
 Hogy így teszi Ármány ellenét fogolyá,
 És majd ha éhen itt elvész ezen lyukban
 Nevetni fogja őt Estike karjában.
 Különben ott ben ő nem léssen magában,
 Hanem két nagy kigyó lesz társaságában,
 Kit Ármány e helyen emberhussal étet,
 S már sok ilyen bolond e lyukba így vezetett.

Azzal minden néma lett egyszerre kívül
 És a kém Ármánynak vigan vitte hírül,
 Hogy Csillám a kigyó barlangba van zárva,
 És talán eddig már nem is él az árva.

Alig volt fél órát a barlangba Csillám,
 Midőn a két kigyó hirtelen mint villám

A szegény ifiat lábáról leüti,
 S már arczát vérszopó nyelvök is illeti,
 De e pillanatban Csillám kis botjának
 Végével érinti, s azok kövé válnak.
 Élte meg van mentve, de hogy szabaduljon
 Az erős börtönből, hogy ő bosszút áljon.
 De kijárást azon nem találhat sehol,
 Azért aczélt kovát vesz elő s kicsihol
 És kén gyertyával az üreget vizsgálja,
 És bámulatában el áll szeme szája
 Annyi emberfej volt itt rakva halomra,
 Hogy biz nem hazudunk vala kazal számra.
 A mint ott busulva nézi e pusztitást
 A barlang hátulján lát egy oldal nyilást,
 Oda siet s látja hogy az messze benyul
 És talán az egész hegyen által vonul,
 Keresztül megy rajta s annak a végében
 Talál kis szük nyilást, mely minden léptében
 Bővül tágul, s midőn elébe érkezik
 Abból ki szép tiszta patak csergedezik,
 Azon által menve az erdőben vagyon,
 Szabadulásának örül Csillám nagyon.

De alig megy innen avagy ötven lépést
 Midőn háta megett hal olyan süvöltést,
 Mintha szélvész jöne, oda néz s rémülten
 Látja hogy közeleg felé egy disztelen

Óriás, feléje hajtá buzogányát,
 Melly leütötte a szikla hegy párkányát.
 De őt nem találta, s méregben felé nyul,
 S már iszonyu marka nem messze Csillámtól,
 De Csillám érinti fekete botjával
 S az Óriás kövé változik azonnal.

Most ujra szabad lett az üldözött Csillám,
 Reszket már várában az átkozott Ármány,
 Tehát katonáit mind össze gyűjteni
 S az egész környéket úgy körül véteti,
 Hogy nem menekülhet onnan még madár sem,
 És a szép Estikét viszi egyenesen,
 Vára alatt levő rejtek pinczéibe,
 Hol temérdek kincse hever, s ide vitte
 Minden gyémántjait, s olly kristály palotát
 Építé azokból, hogy százezer gyertyát
 Ha meggyujtanának ennél fényesebben
 Nem égnének azok ezen üregekben.

Ekkor letérdepel szép Estike előtt
 Kéri olvadozó szelid szavakkal őt:
 Hogy legyen az övé, s mind e határtalan
 És megnem olvasott arany és számtalan
 Országok csak az ő parancsára állnak,
 S az ő egyedüli vagyonává válnak.

Estike csak rázza angyal fejecskéjét
 S fenyegetőleg fel tartja kezecskéjét,

Meltyben a legélesb tör csillámlik és ragyog;
 S szól szép csengő hangon: én inkább meghalok
 Mint a tied legyek, míg vőlegényem él,
 A ki hű és szeret s nem hiába remél,
 Szép Estike, szólott Ármány nagy kevélyen,
 Mert esküszöm neked, hogy még ezen éjjen
 Hatalmamba kerül, mert körül van fogva
 Hadseregeimtől, mint te e barlangba.

Ekkor hirül hozzák szolgálai Ármánynak,
 Hogy már nyoma sincsen számtalan hadának,
 Mert Csillám mind kövé változtatta őket,
 Semmiféle fegyver nem bánthatja őtet,
 S már siet utánok, hogy kiszabadítsa
 Estikét, s bosszuját itten valósítsa.

Zárjátok be rögtön az erős kapukat,
 Mellyeken pinczémbe Csillám ide juthat:
 Ordít Ármány, és az első kapu zárja
 Lepattan, melly őt a világtól elzárja.

Csillám megérkezik, döngeti a kaput,
 De az nem enged, és másut meg nincsen út,
 Mellyen lejöhetne Csillám Estikeért,
 Ki remeg kedvese drága életeért.
 Ármány pedig erős vas kapuján belül
 Neveti Csillámot gyémántjai közül.

Most óriás munka van ám Csillám előtt
 Mi csak bátorítja de nem rettentí őt,

Mert tudja munkáját hűség jutalmazza,
 Ha szép Estikéjét onnan szabadítja.

Tehát hozzá is fog és biztos kezével
 Keblébe szeretet és szent hűségével
 Addig rázza s üti Ármánynak kapuját,
 Mig az sarkaiból kifordul és utját
 Nyitva hagyja neki, de Ármány neveti
 S a második kaput is bérekeszteti.

Csillám pedig be megy a tágas üregbe,
 És Ármány kincseit változtatja egybe
 Hítvány kőhalommá, ő más kincsért eped
 S a második kapu szinte kettő reped.

Ármány pedig böszült méreggel tova fut
 Előtte mindég csak keskenyebb lesz az út,
 Gyémánt palotája is kövé változott,
 De azért nem enged még sem az átkozott,
 Hanem tovább vonul lépésről lépésre,
 És Csillám utána de időzve s késve.
 Mert a sok akadály mit élébe gördít
 Igénybe veszi az ifju erejét,
 De azért nem csügged a hős lelkü Csillám,
 Munkájában sebes mint az égi villám,
 És nem kábitja el az aranynak fénye
 Szébb ennél Estike bájos szeme fénye.

Végre az utolsó kapu is be robban
 S Csillám abba bátran mint győző betoppan,
 De ott pusztán áll a mély barlangnak torka

S a mélyből hangzik fel iszonyu hahota.
 Ármány leköltözött minden kincsoivel
 A földnek gyomrába a szép Estikével,
 És rémitőn hangzik örült hahotája
 S közbe közbe a szép Estikének jajja.
 De a bátor Csillám oda is berontott
 Mi utjában állott kövé változtatott,
 És Ármány csak futott, mindég csak előre
 Míg nem érkezett vég rejtek helyére.
 Ez maga a pokol tágas kapuja volt,
 Körötte az ürben iszonyu csend honolt,
 De jókor érkezett még Csillám a helyre,
 Ha később érkezik Estikét örökre
 Elvesztette volna; de a pillanatban
 Mellybe Ármány bizván az ő szolgálában,
 A szép Estikét az ő kezökre bizta,
 S maga a pokolnak kapuját kinyitja,
 Csillám megérinté Ármánynak szolgálát
 Kik azonnal kövé változtanak mind itt,
 S így a szép Estikét karja közé vette
 S Ármányt a pokolig szüntelen üldözte.
 De a kapu megnyilt s Ármány egy ugrással
 A pokolba vala rémes orditással,
 A rémitő kapu utána csukódott
 S a megszabadító örök éjben állott
 Ötözer ölnyire a földnek gyomrában,
 A borzasztó üreg néma magányában.

Estike Csillámnak kebelére borult,
 Szive úgy dobogott, melle úgy elszorult,
 Hogy szót sem szólhatott első pillanatban
 És minden érzelme csak egy forró csókban
 Olvadott most össze, midőn fény sugárral
 Telt meg a mély üreg, s gyémánt kos zorúval
 Ott állott a nemtő a hűség nemtője,
 És az ártatlanság hű védelmezője
 Áldólag terjeszté felettök ki karját,
 S megmutatta nekik kivezető utját
 A hosszú barlangnak, mellyben mérhetetlen
 Kincsei Ármánynak haszonvehetetlen
 Csillogó kövekké változának által,
 A derék hű Csillám varázs botja által.
 S hogy az utat Csillám majd el ne tévessze,
 Előtte mindenütt patak serkedeze,
 Melly végre kivitte őket napvilágra,
 A rég nélkülözött és szabad világra,
 Ármány pedig eltűnt a pokol éjjebe,
 És be burkolódzott annak rejtekébe,
 S ha megjelenik is gyakran bár a földön,
 Csak titokban jár a puszta temetőkön
 S vesztőhelyek körül, s gazokkal czimborál
 És hecsben egyedül csak a rozsaknál áll.
 Ez az eredete ezen nagy barlangnak,
 Mellynek igen mély nagy üregei vannak,
 És a benne levő csillogó kötömeg

Mind Csillám botjától érintve kövült meg,
 S voltak hajdan Ármány óriás kincsei,
 Aranyja ezüstje és drága kövei,
 Mellyel a világot készült hódítani,
 S az emberiséget igyekezett rontani,
 De kitartás s hűség meggyőzte cseleit,
 S hogy ne üzhesse e világon büneit,
 Midőn párosulni akart a pokolba.
 Űzte őt Csillámnak hű kitartó karja,
 S ő nemzedék nélkül elevenen jutott
 A pokolba, hova tette által bukott.

Csillám és Estike nagy boldogságokban
 Vissza vágyakoztak kedves hazájokba,
 Hol örök tavasz van, s szebbek a virágok,
 Csak ott virulhatott az ő boldogságok
 S lettek oly nemzedék törzs szülei, kiknek
 Meghagyták hogy egykor e földre jöjjenek,
 Hol ők a hűségnek szép példáját adták,
 És azt mindörökké a földön fentartsák.
 Meg is tartották, mert a mi hős eleink
 Legdicsebb vitézebb első hét vezérink
 Ázsiából oly hű népet vezetének
 Ezen földre, a melly megfelelt nevének
 Mindég, és erényben s hűségében nagy volt,
 És becsületében nem esett soha folt.

